

**Een verkennend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen op het plangebied
Wageningsestraat te Andelst, gemeente
Overbetuwe (Gld)**

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

ARC-Rapporten 2009-248

Geldermalsen
2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen op het plangebied Wageningsestraat te Andelst, gemeente Overbetuwe (Gld)

ARC-Rapporten 2009-248
ARC-Projectcode 2009/691

Tekst

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Afbeeldingen

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Redactie

A.J. Wullink

definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

---

Projectgegevens

Projectnaam	Andelst, plangebied Wageningsestraat
Projectcode	2009/691
Archisnummer	38359
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy Boxmeer, dr. J.J.A. Wijnen
Contact	0485-581818, wijnen@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Overbetuwe, dhr. J. Zwartkruis
Contact	0481-32137
Toetsing	Gemeente Overbetuwe, drs. M.H.J.M Kocken
Contact	0481-32137

Locatiegegevens

Toponiem	Plangebied Wageningsestraat
Plaats	Andelst
Gemeente	Overbetuwe
Provincie	Gelderland
Kaartblad	39 H
RD-coördinaten	N: 178361/435874 O: 178414/435835 Z: 178252/435627 W: 178163/435765
Oppervlakte	circa 2,87 ha

Beschrijving onderzoekslocatie

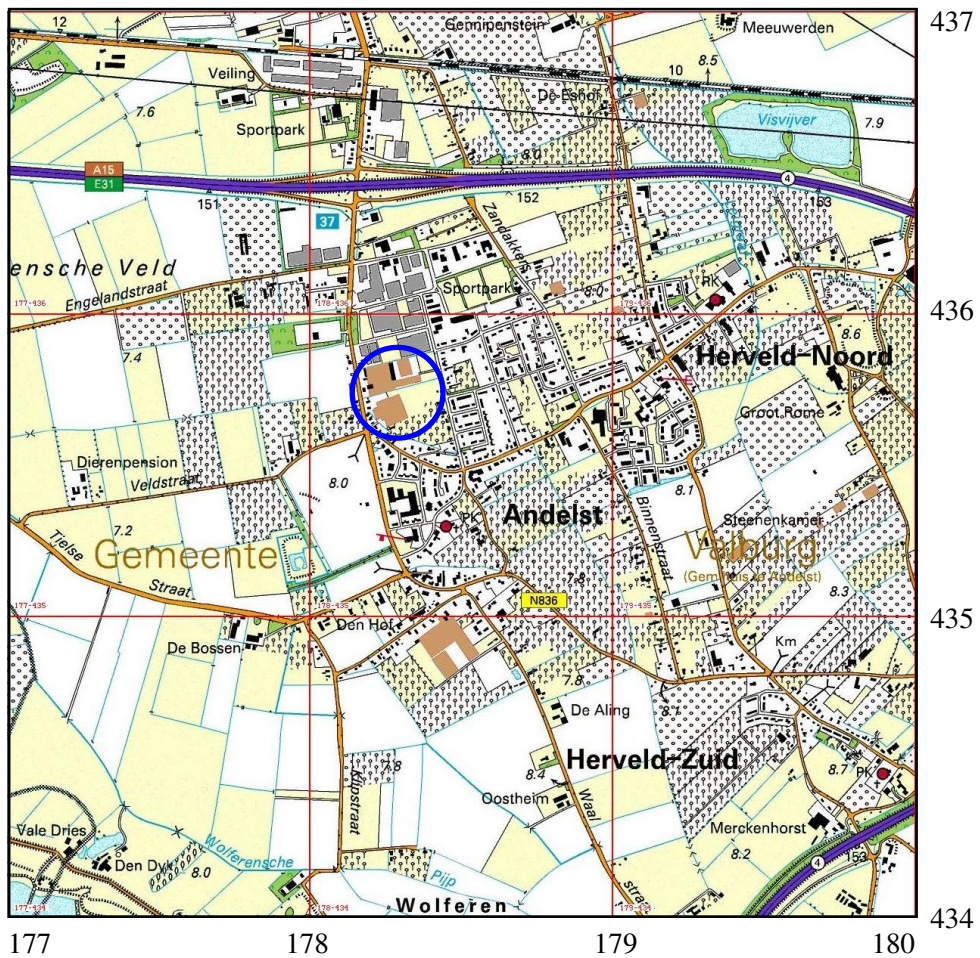
Geologie	Formatie van Echteld
Geomorfologie	Rivieroeverwal, Herveld meandergordel uit 4755 tot 2200 BP.
Bodem	Kalkhoudende ooivaaggronden; zware zavel en lichte klei (Rd90A)
Historische situatie	Begin 19e eeuw tot de periode 1966-1977 was het plangebied voornamelijk in gebruik als boomgaard. De dichtstbijzijnde bebouwing, voornamelijk bestaande uit woningen, lag voornamelijk verspreid langs de huidige Wageningsestraat. Binnen het westelijk deel van locatie 2 liep een waterloop, die in de periode 1929-1957 is verlegd. Daarna stonden er kassen in het plangebied.
Archeologische verwachting	Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) van Nederland (1:50.000) en de Cultuur Historische Waardenkaart van de Provincie Gelderland bevindt het plangebied zich in een gebied met een hoge indicatieve archeologische waarde.

Legenda

Onderzoekslocatie

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Boxmeer heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd in het plangebied Wageningsestraat te Andelst in de gemeente Overbetuwe (afb. 1). Het plangebied ligt aan de Wageningsestraat, ten noorden van de kern van Andelst. De onderzoekslocatie bestaat uit twee deelgebieden, locatie 1 en 2, die 20 m uit elkaar liggen. De locaties 1 en 2 omvatten respectievelijk de twee kadastrale percelen gemeente Valburg, sectie G, nummer 2270 (ca. 1,95 ha) en nummer 1114 (ca. 0,92 ha). Op de locatie is momenteel een kassencomplex aanwezig. Aanleiding van dit onderzoek vormt de geplande aankoop van de locaties en de ontwikkeling voor woningbouw. De locaties maken deel uit van een plangebied van circa 4 ha, waarop een nieuwe woonwijk van 100 woningen gepland is. Binnen de twee deellocaties zullen circa 60 woningen gebouwd gaan worden. De woningen zullen uit 2 bouwlagen met een kap bestaan. De funderingen zullen waarschijnlijk met korte palen van circa 3 m worden gerealiseerd. Verder worden er wegcunetten en mogelijk een waterbuffer aangelegd. Het aanlegpeil van de funderingsstroken en wegcunetten zal op circa 80 cm –mv komen te liggen. De consequentie van de voorgenomen ingrepen is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 5 november 2009 door dr. J.J.A. Wijnen van Econsultancy, onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In oktober 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Volgens het bureau-onderzoek ligt het plangebied op een oeverwal van de stroomgordel van Herveld, die actief is geweest van 4755 tot 2200 jaar geleden. In de top van de oeverafzettingen heeft zich een ooivaaggrond ontwikkeld. Op deze stroomgordel zijn archeologische resten uit alle periodes vanaf de Bronstijd aangetroffen. Er is dan ook sprake van een hoge trefkans voor archeologica uit deze periodes. Archeologische resten worden in de top van de oeverafzettingen van de stroomgordel, direct onder de bouwvoor verwacht. Het plangebied is tot de jaren 1970 in gebruik geweest als boomgaard. Daarna is een kassencomplex gerealiseerd. Op het westelijke terreindeel heeft een waterloop gelegen.

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Wijnen, J.J.A., oktober 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Plangebied Wageningsestraat (ong.) te Andelst in de gemeente Overbetuwe*, Econsultancy Rapport 09073434 (conceptversie).

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein 17 boringen geplaatst tot maximaal 200 cm –mv. De boringen zijn, in een grid van 40×40 over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

Vanaf het maaiveld tot een diepte van 10 tot 60 cm –mv wordt over het algemeen een pakket zwak tot matige zandige, soms zwak humeuze klei aangetroffen; dit is de bouwvoor. In boringen 5 en 6 is de bouwvoor sterk siltig in plaats van zandig. In boring 1 ligt op de bouwvoor 20 cm opgebracht zand. In de bouwvoor is zo nu en dan baksteen aangetroffen (boringen 3, 8, 12–14, 16, 17). Ook wordt er grind in de bouwvoor aangetroffen. Onder de bouwvoor, tot een diepte van 60 à 120 cm –mv, wordt een pakket licht bruin grijze, zwak tot uiterst siltige of zwak zandige klei aangetroffen. Over het algemeen wordt dit kleipakket naar boven toe fijner. In boringen 4 en 17 worden tot respectievelijk 80 en 60 cm –mv baksteenfragmentjes aangetroffen. In boring 15 is in het kleipakket onder de bouwvoor, tot 80 cm –mv, baksteen aangetroffen en een fragmentje grijsbakkend aardewerk. De klei was hier ook zwak humeus. Onder het kleipakket wordt een 10 tot 40 cm dik pakket zwak tot matig siltig, zeer fijn zand aangetroffen. Vanaf 75 à 130 cm –mv wordt zwak siltig, matig grof zand aangetroffen.

De zanden aan de basis zijn beddingafzettingen van de stroomgordel van Herveld, de kleien die hierboven liggen zijn oeverafzettingen van de zelfde stroomgordel. De afzettingen behoren tot de Formatie van Echteld. Het beddingzand is kalkrijk, de oeverafzettingen zijn matig kalkhoudend. De oeverafzettingen zijn geheel gereduceerd. De bodem kan, zoals verwacht, worden geclassificeerd als een kalkhoudende ooivaaggrond.

2.1 Archeologische vondsten en indicatoren

In boring 15 is in de oeverafzettingen, tussen 30 en 80 cm –mv, naast baksteen ook een fragment grijsbakkend aardewerk aangetroffen. Dit fragment is door drs. K.L.B. Bosma van ARC bv onderzocht. Het betreft een fragment Elmpter Waar en dateert waarschijnlijk uit de 13e eeuw. De klei was in deze boring ook zwak humeus; mogelijk betreft het een grondspoor. Verder zijn ook in de oeverafzettingen van boringen 4 en 17 baksteenfragmenten aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

De onderzoekslocatie ligt op een oeverwal van de stroomgordel van de Herveld, die actief was tussen 4755 en 2200 jaar geleden. In de oeverafzettingen heeft zich een ooivaaggrond gevormd. De stroomgordel heeft een hoge trefkans voor archeologische resten uit alle periodes vanaf de Bronstijd.

Het verkennend booronderzoek heeft uitgewezen dat binnen het plangebied oeverafzettingen op beddingafzettingen van de stroomgordel van Herveld aanwezig zijn. De beddingafzettingen worden aangetroffen vanaf 60 à 120 cm –mv. De bodem kan worden geclassificeerd als ooivaaggrond en is onder de bouwvoor over het algemeen niet verstoord. In enkele boringen (4, 15, 17) is ook onder de bouwvoor baksteen aangetroffen. In boring 15 is naast baksteen ook een fragment Elmpter Waar uit de 13e eeuw aangetroffen. De klei was hier ook humeus. Mogelijk betreft het een grondspoor.

Geconcludeert kan worden dat er binnen het plangebied mogelijk sprake is van een vindplaats uit de Late Middeleeuwen. Daarnaast blijft de hoge verwachting voor archeologische resten uit de Bronstijd, IJzertijd, Romeinse Tijd en Vroege Middeleeuwen bestaan.

4 Aanbeveling

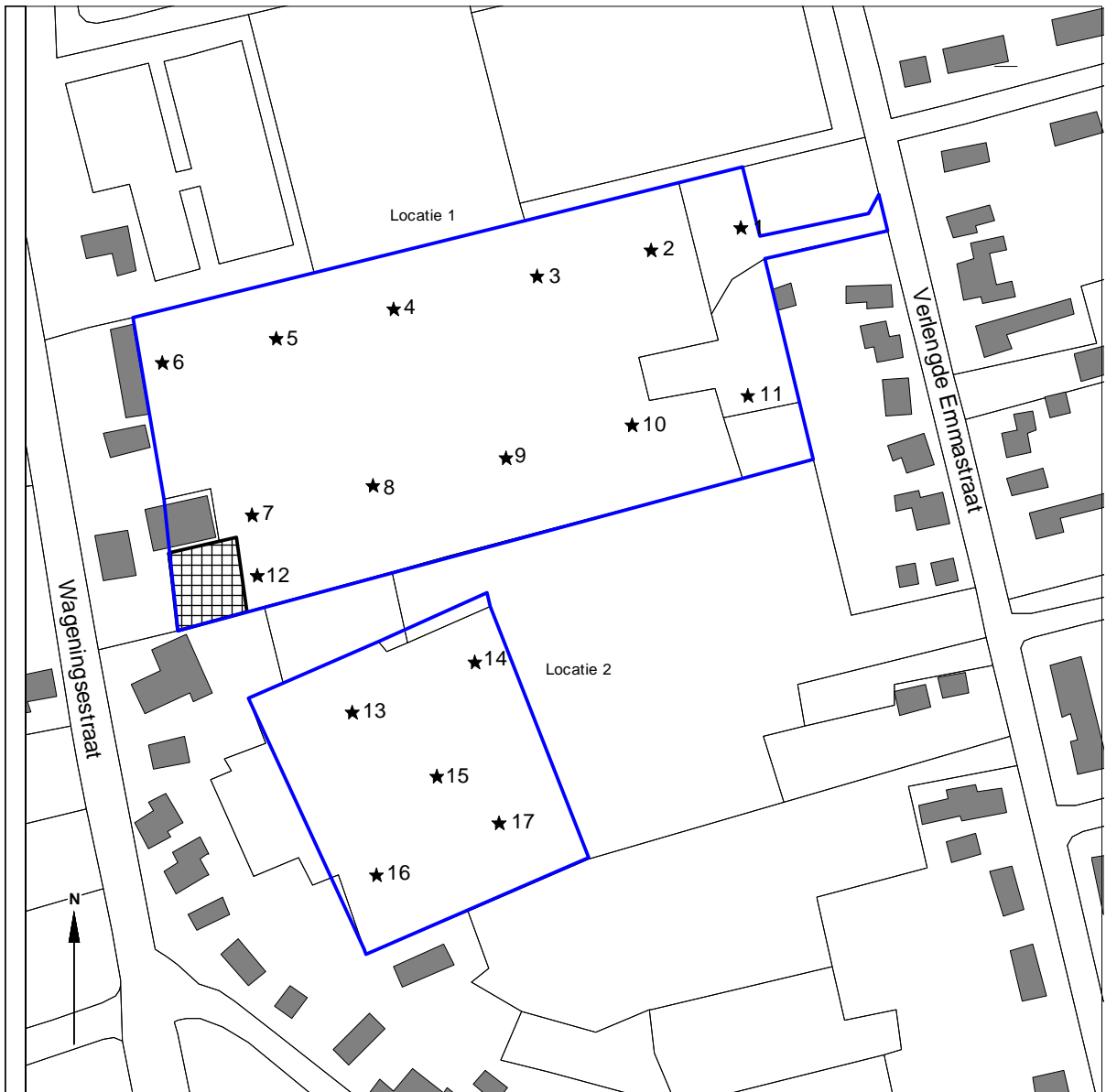
Gezien de mogelijke aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de Late Middeleeuwen en de hoge trefkans voor de periode Bronstijd–Vroege Middeleeuwen, wordt de aanbeveling gedaan een karterend/waarderend veldonderzoek door middel van proefsleuven uit te voeren. Dit onderzoek heeft tot doel vast te stellen of er binnen het plangebied inderdaad sprake is van één of meerdere vindplaatsen en eventueel de waarde hiervan te bepalen. Voor een dergelijk onderzoek dient een door het bevoegd gezag, de gemeente Overbetuwe, goedgekeurd Programma van Eisen te worden opgesteld. Het is aan het bevoegd gezag om te bepalen of en in welke vorm een vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Andelst (gemeente Overbetuwe) - Plangebied Wageningsstraat

Boorpuntenkaart

Legenda

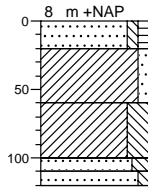
- Plangebied
- Verharding
- Bebouwing
- Boorpunt

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: J.J.A. Wijnen

Bijlage 1 Boorprofielen

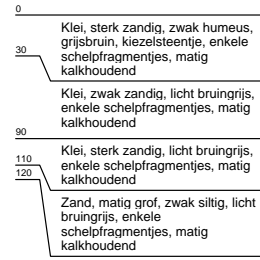
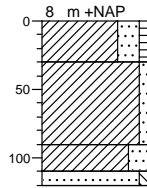
Boring: 1

X: 178372
Y: 435851

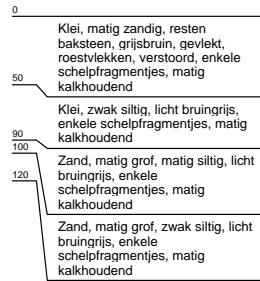
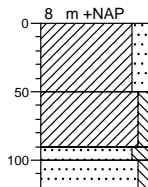
Boring: 2

X: 178344
Y: 435844

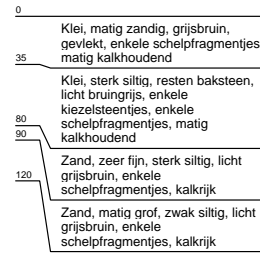
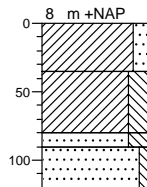
Boring: 3

X: 178309
Y: 435790

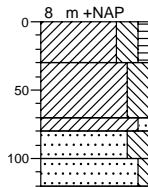
Boring: 4

X: 178265
Y: 435826

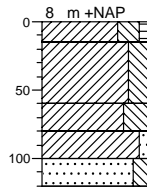
Boring: 5

X: 178229
Y: 435817

Boring: 6

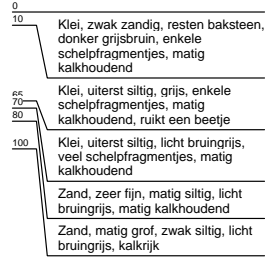
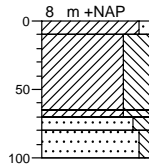
X: 178194
Y: 435809

Bijlage 1 Boorprofielen

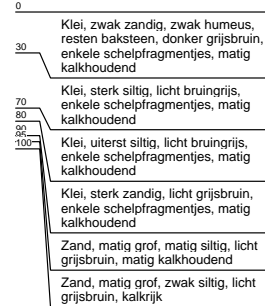
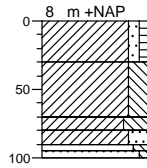
Boring: 7

X: 178222
Y: 435763

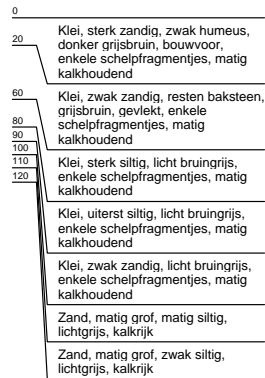
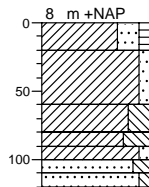
Boring: 8

X: 178259
Y: 435772

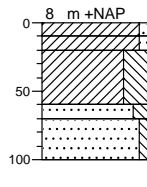
Boring: 9

X: 178299
Y: 435780

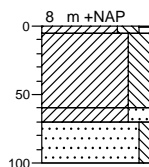
Boring: 10

X: 178338
Y: 435790

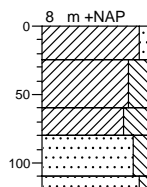
Boring: 11

X: 178374
Y: 435800

Boring: 12

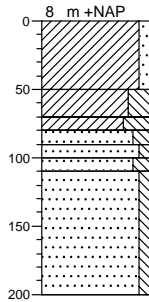
X: 178223
Y: 435744

Bijlage 1 Boorprofielen

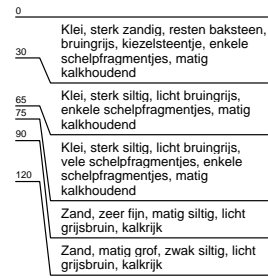
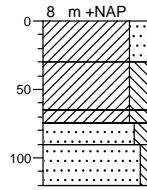
Boring: 13

X: 178252
Y: 435702

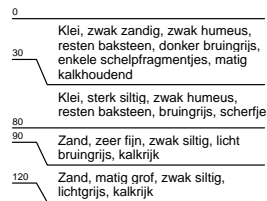
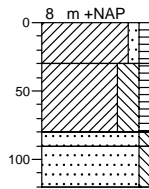
Boring: 14

X: 178290
Y: 435718

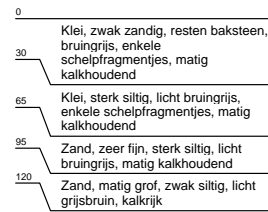
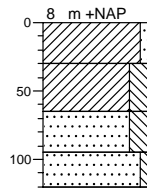
Boring: 15

X: 178278
Y: 435683

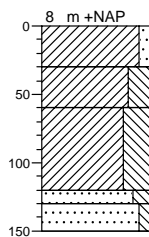
Boring: 16

X: 178260
Y: 435653

Boring: 17

X: 178298
Y: 435668

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.